

Mali grad.

redi Kámenika stoji majhen kamenit hólmeec „mali grad“ imenovan. Sive, strme skalne pečine ga obdajajo od vseh strani. Samó proti mestu je hrib toliko raznesen, da se more na-nj priti. Prišedšemu na vrh odpré se ti diven razgled na vse strani. Okolo hriba se vrsté bele hiše kameniških meščanov. Proti jugu se razprostira širo, rodovito polje, mej katerim se tù in tam dviga prijazna vas z lepo cerkvijo; na konci planjave zazreš v megli zavito belo Ljubljano in nad njo njen mogočni grad.

Na vzhodu ti zabranjuje pogled strmo visoko pečevje Brgantove gore ali Karneka, na katerega vrhu štrlé izza zelenih smrek sive razvaline nekdanjega močnega gradú. V njegovem znožji se péni mej skalami mrzla Bistrica.

Ravno na nasprotnej strani zagledaš na malem, zelenem višku cerkev sv. Jožefa; okolo nje se širi mestno pokopališče. „Žale“ se zove ta hrib, in to po pravici, saj je on kraj žalosti in mirú. Izvestno, da se od davnih časov nikder v mestu ni prelilo toliko in takó britkih sôlz kakor ravno tù gori. Od tod se zavije zemlja polagoma navzgor. Tu se hodi mimo pasijonskih postaj h kapelici, ki stoji vrhu hriba v senci dreves — na Kalvarijo.

Na severnej strani kipé proti nebu visoki vrhovi kámeniških planin. Visoko na gori se dviga staroslavna romarska cerkev sv. Primoža. V ravnini pa se ti uprè oko v veliko zatemelo zidanje pod gosto zarastenim hribom. To je slavni mekinski samostan, ki pa vže nad sto let stoji prazen.

Ogledala sva si, bralec dragi, okolico le površno, ne da bi opaževala poprej hrib, na katerem stojiva.

Tù se razprostira v senci košatih lip zelena plan, ki vabi utrujenega šetalca k sebi. Na zahodnej strani stoji na strmej, globokej pečini grad, katerega trdne, malo ne okamenele razvaline vže stoletja in stoletja trdovratno kljubujejo viharjem nebá. Neznano je, kdo je tù gori prebival. In da-si molči zgodovina o gospódi, ki je tu gori prebivala, ohranila nam je vender narodna pripovedka spomin na njo.

Na vzhodnej strani, razvalini nasproti, kipí k nebu zvonik lične cerkvice, zidane na robu skalne pečí. Starodavna ta hiša božja nima sebi jednake na vsem Slovenskem in morda tudi daleč drugje ne. Zidana je namreč v tri nadstropja, in v vsakem je kapelica. Najvišja kapelica je posvečena Mariji sedem žalosti, srednja sv. Eligiju in spodnja, najmanjša sv. Petru. Tudi o začetku te cerkvice ne pové zgodovina nič gotovega, a govorica narodova je ohranila o tem mično pripovedko, ki se tiče tudi ónega gradú, katerega razvaline smo si ravnokar ogledali.

Pred sila davnim časom so živelí v Kámeniku trije bratje trojčki. Vse mesto je je ljubilo in skrbelo za nje, da so se izučili za duhovnike. Prišel je vesel čas, da bi morali prvič stopiti pred žrtvenik (oltar) in darovati presveto daritev. Kameničanje so sklenili navlašč za to slovesnost sezidati táko cerkev, da bôdo mogli vsi trije bratje h krati peti novo mašo. Kmalu so nabrali toliko novcev, da se je začela cerkev zidati. Hitro je bila dovršena, a troški niso bili še popolnem pokriti.

V tej stiski se zatekó pobožni Kameničanje k bogatej grofici Veroniki, ki je v ónem gradu poleg cerkve stanovala. Obče znana je bila njena prevzetnost in skopost, zato je doslej še nikoli niso prosili za kako pomoč. Ta zadrega prisili torej Kameničane, da se drznejó prestopiti prag mogočne graščine in stopiti pred mládo gospo. Veronika je vzprejme z navadno mrzloto; slišavši pa njih ponižno prošnjo, zadere se na ves glas, rekoč: „Poberite se berači! Raje se pri tej priči izpremenim v kačo, kakor da bi dala samó jeden vinar za vaše prazno delo!“

In pravično nebo je čulo grozno kletev mláde gospé.

Komaj izreče te besede, spolni se jej želja. Pred prosilci leži grda pošast pol žene pol kače. Grozno upijoč in kolneč se vali iz grada. Pod neko skalo se zemlja odpré in jo požrè. Predno pa izgine nesrečnica pod zemljo, udari s pestjó tako močno po skali, da se pest vtisne vá-njo.

Še danes se vidi jama, v katero se je Veronika pogreznila. Tik nje pa leži skala, kder ste vtisnjeni pest in dlan.

Takój se stemi nebo; strela udari v grad ter ga poruši. Samó štiri stene so ostale do danes kot spomenik pravične kazni božje.

Novomašniki so brali kmalu potem vkljub grofičinemu nasprotovanju prve sv. maše vsak v jednj kapelici.

Zakleta Veronika leži še danes pod „malim gradom“ in čuva tri kadi zlatnikov ónemu, ki jo reši.

Nekdaj so se igrali otroci na zelenj grivi (trati) blizu óne cerkve. Kar prileze do njih ostudna pošast: ženska do pasú s kačjim repom. Vsi zbeže, samó nek sedemletni deček počaka. Njega poprosi zakleta deklica, naj jo udari trikrat s šibico. Pogumni deček jo res udari; po drugem udareu pa postane pošast tako ostudna, da otrok preplašen zbeži. Veronika zavpije tako močno, da se hrib potrese, in tožeč, da ne bode še kmalu zelenela smreka, katera bo dala les ónej zibelki, kder bode spal njen rešitelj, izgine pod zemljo.

Še danes pričakuje uboga zakleta deklica pod „malim gradom“ rešitve. Pred kakimi dvesto leti je nek Nemeec Martin, čuvši o velikem bogastvu Veronike, prišel iz daljnih krajev v Kámenik in začel zaklad kopati na „malem gradu“. Ali neka skala je siromaka takó po glavi udarila, da je oslepel in kmalu potem umrl.

Pripoveduje se, da je pozneje Veronika prišla večkrat na dan. Po noči je ležala vrhu klanca pred kovačnico na stopnicah in se zagnala na vsakega pijanega človeka, ki se je tod mimo plazil. Sedáj pa, ko so klanec prekopali in vse hiše na ónej strani podrli, takó tudi kovačnico, in mesto lesenih stopnic lepšo pot na hrib naredili, ne prikaže se Veronika nič več.

Bodi-si s to Veroniko kakor hoče, to je pa vender resnično, da se kámeniški mestni grb, odkar ljudje pametijo, slika takó, da pod velikimi mestnimi vrati leži ženska podobá s kačjim repom.

J. B.

